

ÁCS TIBOR

SZEMÉLYZET-KÖNYVE A HADI FŐTANODAI NÖVENDEKEKNEK 1849. JANUÁR 8–15.

Forrás a Magyar Hadi Főtanoda 1848–1849. évi történetéhez

Száznegyvenöt esztendővel ezelőtt, 1849. január 7-én került sor az első magyar katonai tisztképző intézet, a Magyar Hadi Főtanoda megnyitására. A nemzeti tisztképzés 1808 óta húzódó ügyében a fordulatot Mészáros Lázár hadügyminiszter idézte elő 1848. május 29-i felhívásával, amely így szól: „Minthogy a haza honvédelmi érdekében a magyar Ludovicaeum hadi akadémia felállítása mindinkább szükségessé válik: felhívom mindazon hadi és más rendbeli egyéneket, kik e tekintetben magokban képességet éreznek, hogy a nevezett hadi akadémia felállítására, e hon törvényeihez, népe jelleméhez, szokásaihoz mért javaslataikat, nekem mielőbb megküldeni szíveskedjenek.”¹

A hadügyminiszter ezen kívül utasításokat ad ki a Ludovika Akadémia működési szabályzatának és képzési programjának kidolgozására. A hadügyminisztérium iratai között két fogalmazvány is található, amely 1848. június 2-án készült Luberth János ezredes, az 53. gyalogezred parancsnoka számára. Az első fogalmazványban Mészáros Lázár a következőkre kérte: „Felszólítom Önt: miszerint a fennforgó körülmények által sürgetővé vált magyar Ludovicaeum életbe léptethetése végett, ismert tárgyismerete, és e szakban hosszas dicső működése által tett tapasztalatai folytán, kimerítő tervet készítvén, azt nekem még az országgyűlés megkezdése előtt kezembe juttatni szíveskednék.”² A második fogalmazványban pedig ezt írta: „Ha az idő, s körülmények megengedik, Ludovicea hadi növeldének elrendezése s tökéletes létrehozása a közelgő országgyűlésen végképpen elhatározatandó. Minél fogva, ne hogy e részben az egymást úzó viszonyoktól készületlen lepezzünk meg, felszólítom Önt: miszerint bölcs tapasztalásából kiforró becses nézeteit részletes tervezetben kifejtve ezen növelde érdekében minél előbb ide beadja.”³

Még nincs feltárva és feldolgozva, hogy a honvédelmi minisztériumba a katonai akadémiaival kapcsolatban hány tervezet érkezett. Az eddig feltárt iratok tanúsága szerint azonban 1848. június 5-i válaszában Luberth János ezredes közölte, milyen feltételek szükségesek ahhoz, hogy „a kívánt tervet, a kijelölt idő alatt beadni képes legyen.”⁴ Pozsonyból, 1848. június 12-én báró Weis-Finkenaus őrnagy küldte meg magyar és német nyelvű terjedelmes beadványát „Egy katonai akadémia felállítása” tárgyában.⁵ Lembergől, 1848. június 14-én Hollán Ernő mérnökkari főhadnagy terjeszti elő négy főlíon „egy a honban felállítandó hadi képezde ügyébeni nézeteimet általános vonalakban”.⁶ Július 7-re elkészült Cecz János hadnagy 16 főlíó terjedelmű munkája „Értekezés a magyar Ludoviceum ügyében.”⁷

Nem végeztük el az összevetést, hogy az ismert tervezetekből mi került át az 1848. július 20-ra elkészült és Mészáros Lázár hadügyminiszter által aláírt „Alaprajza egy felállítandó magyar katonai főtanodának” c. tervezetbe, melynek célja szerint „becsületbeli feladata csak az lehet, hogy a magyar hadsereg, és a mozgó honvéd számára fiatal embereket neveljen kik a hadi tudományoknak minden előismereteiben kiképezve, mint főtisztek kitűnő hasznavehetőséggel bírjanak”.⁸ Mészáros Lázár a képviselőház július 22-i XVII. ülésén nyújtotta be az Alaprajzot, amelyet a képviselők határozata értelmében kinyomtatottak. Ez a tervezet korszerű hadtudományi és pedagógiai elvek alapján részletesen szabályozta a főtanoda működésének minden területét, a nevelés és kiképzés tartalmát. 1848 augusztusától nagy ütemben folytak a katonai akadémia megnyitásának előkészületei, bár a

1 *Budapesti Híradó*, 1848. június 2-i (852.) sz. 525. o.

2 OL Az 1848–49-i minisztériumi levéltár. Hadügyminisztérium. H 75. Általános iratok (a továbbiakban – HM) 1848.116.

3 HM 1848.134.

4 HM 1848.223.

5 HM 1848.516.

6 HM 1848.1000.

7 Mészáros család iratai. Bajai Türr István Múzeum, Adattár 1017/II.

8 HM 1848.11820/2920; Az 1848/49. évi népképviselői országgyűlés. (Szerk.: *Beér János–Csizmadia Andor*) (a továbbiakban – *Beér–Csizmadia*) Budapest, 1954. 592–599. o.

munkát akadályozta, hogy az 1848. augusztus 13-án „a magyar Ludoviceum hadi akadémia igazgatójával” kinevezett Luberth János ezredes többszöri felszólításra sem foglalta el beosztását.⁹ Ezt bizonyítják a hadügyminiszter 1848. szeptember 10-i, 22-i, október 22-i és 24-i rendeletei.¹⁰

Az akadémia körüli huzavona azonban csak akkor ért véget, amikor 1848. november 17-én „Petzelt Josef Dr. k. egyetemi mérnöki tanár és nemzetőrségi tüzérkapitány”, aki már 1848. június 5-én benyújtotta „a Ludoviceum nevű felállítandó hadi főtanoda elrendezésének tervét”, elkészíti és ismét előterjeszti a hadügyminiszternek „A magyar hadi főtanoda alakításának tervét”.¹¹ Ennek a részletes programnak a hatására Mészáros Lázár 1848. november 22-én előterjeszti az Országos Honvédelmi Bizottmánynak elgondolását „A jövő Januarius 7-én megnyitandó szándékolt hadifőtanoda tárgyában” és másnap a sajtóban is közreadott egy felhívást a főtanodába való jelentkezésre.¹²

Az országgyűlés osztályainak központi bizottmánya a tervvel kapcsolatban 1848. december 7-én elkészítette a maga jelentését „a felállítandó Magyar Katonai Főtanoda tárgyában hadügyminister úr által előterjesztett terv és költségvetés felett”.¹³ Ugyanaznap a hadügyminisztérium katonai osztálya ismét felterjesztette az Országos Honvédelmi Bizottmánynak „a Ludoviceum katonai nevelőintézet rögtön használhatóságát illető javaslatot”.¹⁴

A törvényjavaslatot december 9-én és 11-én sok képviselő hozzászólása után tárgyalta az országgyűlés, december 23-án pedig a felsőház is elfogadta az 1848:XLIII. törvényt a magyar hadi főtanodáról.¹⁵ Az OHB egyetértésével a hadügyminiszter 1848. december 12-én kinevezte Petzelt József egyetemi tanárt a Magyar Hadi Főtanoda aligazgatójának és honvéd alezredesnek, aki nagy aktivitással készítette elő az intézmény 1849. január 7-i megnyitását.¹⁶ A törvény szerint a Magyar Hadi Főtanoda az első évben 50 növendéket vesz fel és négy esztendő alatt 200-ra növeli a növendékek számát, erre a szükséges pénzfedezet is megvolt, sőt a hadügyminisztérium 1848. december 15-i íratára a pénzügyminisztérium a főtanoda számára 1848. december 15-től 1849 március utolsó napjáig igényelt 47 518 pengőforintot is biztosította.¹⁷

Mészáros Lázár olyan jelentősnek tartotta történelmünk első önálló tisztképző intézményének felállítását, hogy később emlékirataiban kijelentette: „Én ezen eszmével és annak embriójával együtt akarok a történetben élni, s ha valaki idézvéen s megemlítvéen nevemet, a forradalom alatti működésemet ezzel össze nem köti, – a többi egy fűtyöt sem érven, – azt a feledékenységnek bizvást átengedheti.”¹⁸ A Magyar Hadi Főtanoda történetét tárgyaló művek közül ki kell emelni Szilágyi Sándor „Az első magyar katonai tanintézet (1808–1848)”¹⁹ és Bachó László „A Ludovika Akadémia, mint Magyar Hadi Főtanoda a szabadságharc alatt” című írásait.²⁰ Érdekes azonban, hogy ezek a munkák sem közlik a Magyar Hadi Főtanoda növendékeinek névsorát, sőt a legelterjedtebb feldolgozás szerint:

„Az bizonyos, hogy az intézetben a tanítás nem kezdődött meg, mert annak megnyitása és feloszlata egy időre esett, Windischgrätz herceg az intézetet katonai kórház céljaira alakította át, a felszerelést lefoglalta, a bevonult tanárok és növendékek pedig szétszéledtek.

Az intézetbe behívott növendékek névsorát eddig nem lehetett megállapítani, mert az erre vonatkozó iratok sem a Hadtörténelmi, sem az Országos Levéltár irattárában fel nem lelhetők. Petzelt aligazgató egy ízben felterjesztett ugyan egy névsort, de ennek csak a hadügyminisztérium iktatókönyvében van nyoma, maga az érdekes okmány még nem került napvilágra. Bár az a kérdés, hogy kik voltak az első ludovikások, ma még okmányokkal nem bizonyítható, maradtak fenn hitelt érdemlő, a régi 48-as honvédek elbeszélésein alapuló feljegyzések, amelyekből hét magyar hadi

9 HM 1848:4967/507., 6266/1246.

10 HM 1848:6266/1246., 5197/517., 8671/2671., 8327/367.

11 HM 1848:11825/2925.

12 Uo., *Beér–Csizmadia*, 600. o.

13 *Beér–Csizmadia*, 601–602. o.

14 OHB 1848:4884.

15 *Közlöny*, 1848. december 11-i (184.) sz. 870–871. o., december 12-i (185.) sz. 875–876. o., december 13-i (186.) sz. 878. o.; *Beér–Csizmadia*, 602–612. o.

16 HM 1848:11313/2413., OHB 1848:5351.

17 HM 1848:11575/2675.

18 *Mészáros Lázár emlékiratai*. (Közrebocs.: *Szokolay Viktor*) Pest, 1867. I. k., 283. o.

19 L. Rajzok a forradalom utáni időkből. Busapest, 1876. 147–201. o.

20 L. A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia története. (Szerk.: *Bachó László*) Budapest, 1930. 187–287. o.

főtanodai hallgatónak a neve megállapítható²¹ Ezek: Amont Béla, Follinus István, Follinus Antal, Palkovics József, Zboray Albert, Heinrich László, Vidor Károly.²²

Valóban, a Hadtörténeti Levéltárban nem, de a Magyar Országos Levéltár és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára Kézirattárában igen sok irat található, amely a Magyar Hadi Főtanoda életével és növendékeivel foglalkozik. Íme erre néhány érdekes okmány. A Magyar Tudós Társaság 1848. december 30-án a Magyar Hadi Főtanoda igazgatóságától az alábbi tartalmú levelet kapta:

„A magyar tudós társaságnak!

A magyar tudós társaság megkéretik, hogy jövő csütörtökön az az Január hó 4-én a hadi főtanodában tartandó felvételi vizsgálatnál, és ennek bevégezte után barátságos ebédnél, kebeléből egy küldött úr által résztvenni szíveskedjék. Budán 1848-ik évi December hó 30-én.

Vizsgálati elnök megbízásából
alezredes-aligazgató
Petzelt József

A körülmények fogják csak
elválasztani megjelenhetek-e?
Kiss Károly²³

Az 1848. december végi súlyos katonai helyzetben tehát készültek a Magyar Hadi Főtanoda 1849. január 4-i felvételi vizsgájára és a Magyar Tudós Társaság első katonatagját, Kiss Károly honvéd alezredest, hadtudományi rendes tagot bízta meg, hogy képviselőként részt vegyen a felvételi vizsgán. Kiss, aki tisztában volt a drámaian alakuló hadi eseményekkel, azért írta rá a meghívóra – „A körülmények fogják csak elválasztani megjelenhetek-e?” Buda, 1849. január 4-i és Pest január 5-i kiürítése miatt Kiss Károly megjelenésére a felvételi vizsgán nem került sor, ezt 1849. január 4-i naplófeljegyzése is bizonyítja: „Földönfutó bujdosás”.²⁴ Valószínű, hogy tanácsára helyezte el később Petzelt József az MTA Könyvtárában a „Személyzeti-könyve a hadi főtanodai növendékeknek. 1849. január 8–15” feliratú, a 31 növendék nevét, születési helyét, életkorát, vallását, bevonulási napját és iskolai végzettségét feltüntető könyvet, „amely eddig ismeretlenül lappangott az MTA könyvtára kézirattárában.”²⁵ A több mint egy évtizeddel ezelőtt közreadott tanulmány 122. lábjegyzetében akkor ezt írjuk: „Személyzet-könyve a hadi főtanodai növendékeknek. 1849. január 8–15. RAL Hadtud. 2-r. 5. sz. A névsor adatainak elemzését és közlését egy külön tanulmányban végezzük el.”²⁶ Erre a vállalkozásunkra sajnos csak most kerül sor, ha nem is tanulmány, de e kis írás formájában.

Tény, már az eddig írtakból is kitűnik, a Magyar Országos Levéltár 1848–49. évi minisztériumi levéltárának fondjaiban sok irat található a Magyar Hadi Főtanoda történetének rekonstruálására. A Honvédelmi Minisztérium iratai között őrzik a „H 155. FELVÉTELI KÉRELMEK A LUDOVICEUMBA 1848” fondcsoportot, amely a Magyar Hadi Főtanoda hivatali, oktatói és növendéki személyzetébe való felvételi kérelmeket gyűjtötte egybe 1848. december végéig,²⁷ de nagyon fontos iratok találhatók a honvédelmi minisztérium „H 75. ÁLTALÁNOS IRATOK 1848–1849” fondcsoportban is a magyar Hadi Főtanodával kapcsolatban.²⁸

A jelzett iratok segítségével feltárható, hogy kiket vettek fel a Magyar Hadi Főtanoda növendékei közé. A „felvételi kérelmek a Ludoviceumba 1848” fondcsoportban található egy szám nélküli, 1848. december végén készült névjegyzék-fogalmazvány, amely a „Kiadott folyamodványok” címet viseli.²⁹ Ezen a jegyzéken két sorban írták le hol teljes családi és keresztnévvel, hol csak vezetéknevvel a növendékek nevét. A listán két sorban szereplő nevek között mindegyikben találunk növendék-

21 Uo. 284–285. o., az 54. lábjegyzete szövege: OL 10682/1848. „Ludoviceum aligazgatója, Petzelt a személyek névsorát megküldi.”

22 Uo. 285. o.

23 MTA Kézirattár. RAL 29/1848.

24 Kiss Károly naplója. OSZK Kézirattár. Q. H. 2014/3. k. 4. o.

25 L. Ács Tibor: Az elfelejtett első katonaaakadémikus – Kiss Károly (1793–1866). *Hadtörténelmi Közlemények*, 1982. 1. sz., 49–50. o.

26 Uo. 50. o.

27 HM H 155. Felvételi kérelmek a Ludoviceumba 1848. 1–3 doboz. 1–276. számmal, és számnélküliek, de csak az iratok egyenkénti átnézésével kutatható.

28 HM H 75. Általános iratok 1848–1849. 146 csomó és 23 iktatókönyv.

29 HM H 155. Felvételi kérelmek a Ludoviceumba 1848. 3. d. 24–26 főlí.

neveket; a bal oldali sorban 4 növendék neve szerepel, a jobb oldali sorban pedig 39-é. A „Személyzeti-könyv”, a „Kiadott folyamodványok” névjegyzéke és a feltárt folyamodványok összevetésével sikerült azonosítani a felvettek jelentős részét. A növendékek nevét a „kiadott folyamodványok” listáján sorrendben közöljük, de egy-egy növendék neve után SZK-val jelezzük, hogy szerepel-e a „Személyzeti-könyv”-ben és F-fel, ha sikerült feltárni a folyamodványát is.

„Kiadott folyamodványok:

(A bal oldali sorban szereplők) Hofhauser Antal, visszahozta SZK; Hug Gyula, SZK; Oetl Fülöp visszahozta; Bretterbauer Emil, F...

(A jobboldali sorban szereplők) Weindl, SZK; Csathó; Krajcsovits; Kelemen; Beimel, SZK; Papfy, SZK; Pataky, SZK; Bielek, SZK; Erdey Antal; Nádosy Elek, SZK; Nádosy György, SZK; Szép Gábor, SZK; Károlyi Lajos; Lehner Ágoston, SZK; Löblin Miksa, SZK; Szűcs Kálmán, SZK; Szalay, SZK; Lumnitzer, SZK; Orbay István; Kőszegváry György; Eberle; Adda Lajos; Pollák, SZK; Rohonyi; Vecseghy József, SZK, F; Donhoffer Ede, SZK; Tély I., SZK; Ábrahám Sándor; Reisz György; Kosaras; Kováts; Lisznyay; Kornis; Babocsay; Oetl; Werner; Heinrich; Hoffhauser, SZK.³⁰

A listán tehát 41 növendék neve szerepel – Hofhauser Antal és Oetl Fülöp neve, mindkét sorban fellelhető. Ezen kívül a listán feltüntetve 7 olyan növendék, aki szerepel a „Személyzeti-könyv”-ben és folyamodványa is van: Kövér Lajos, Marton Béla, Dettela Ferenc, Bayer Fridrich (Bauer Ferenc), Abeles Gyula, Vecseghy József, Rózsafi Alajos és Vidor Károly. A növendékek nevét sok esetben a folyamodványokban olvashatótól eltérő módon vezették be a személyzeti könyvbe. Összesen tehát 48 növendék neve ismert és a további kutatások során több mint valószínű, hogy össze lehet állítani egy teljes pontos névsort a Magyar Hadi Főtanoda felvett növendékeiről.

A hadügyminisztériumba érkezett, majd a Magyar Hadi Főtanodához továbbított, feltárt folyamodványok közül érdekessége miatt hármat kell kiemelni. Marton Béla (14 éves) és Zsulovszky László (12 éves) folyamodványait Kossuth Lajos 1848. november 30-án Mészáros Lázárhoz intézett levelében többek között így ajánlja a miniszter figyelmébe: „Barátom! Igen nagy szívesség gyanánt kértel, hogy egy unokaöcsémet, Zsulovszki Laczit és Márton Bélát vedd be növendékekül a Ludoviceába... Azért igen szívesen kérek, ne hadd ki szegény fiúkat, hanem vétesd be még a most megkezdendő cursusra – igen fájna nekem ha szegény gyermekek kimaradnának az irományaik elvesztéséért. Ingeny fizetés nélkül áldozom életemet, mindenemet a hazának – ennyi talán csak méltó kívánság, hogy egy pár szegény öcsém ne maradjon ki a katonai nevelésből.”³¹ Bayer József vezérkari őrnagy, 1848. december 6-i kérelmében az OHB elnökétől kéri öccse, Bayer Fridrik felvételét a Ludovicea haditanodába, melyen az alábbi ajánlás olvasható: „Ezen kérelmet a tisztelt honv. bizottm. különös figyelmébe ajánlani már azért is szent kötelességemnek tartom, mert tudom hogy folyamodó saját járandóságából édes anyját és testvéreit gyámolítja és mert ő a legjelentősebb tisztjeim egyike. Pozsony Dec. 8-kán 1848. Görgei tábornok”³²

Pest városának kérésére a hadügyminisztérium elrendelte: „...e városának joga van a legközelebb megnyitandó Magyar hadi főtanodába saját alapítványi költségére két növendéket ajánlani”.³³ Ennek alapján Rottenbiller Lipót polgármester 1848. december 28-án a két helyre 8 pályázót terjesztett fel, Vecseghy Józsefet, Ságody Istvánt, Szokolai Lajost, Blaskokovics Kálmánt, Klimkó Radót, Abeles Gyulát, Bretterbauer Emilt és Röschner Gyulát, hogy közülük a felvételi vizsga döntse el, ki lesz a Magyar Hadi Főtanoda két növendéke.³⁴

A személyzeti könyvből ismert, hogy a három ajánlás alapján kik kezdték meg a Magyar Hadi Főtanodában tanulmányaikat: Marton Béla, Bauer Ferenc (aki az adatok szerint azonos Bayer Friggyessel), Abeles Gyula és Vecsegi József. A személyzeti könyv rovataiba bejegyzett adatok alapján a tanulmányait megkezdő 31 növendék összetételéről és jellemzőiről megállapítható a születési hely és megye, az életkor, a vallás, az iskolai végzettség és a bevonulás napja.

30 Uo. 24., 26. főlő.

31 Uo. 2. d. 14. sz. (351).

32 Uo. 2. d. 16. sz., de eredeti HM 1848:12461/3561.

33 Uo. 3. d. 240. sz., de eredeti HM 1848:12993/4093.

34 Uo.

A születési hely és megye szerinti megoszlás:

<i>Születési hely és</i>	<i>megye</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>
Pest	Pest	10	32,4
Buda	Pest	6	19,4
Tass	Pest	1	3,2
Vácszentlászló	Pest	1	3,2
Miskolc	Borsod	3	9,7
Makó	Csanád	1	3,2
Kovácsháza	Csanád	1	3,2
Nagyvárad	Bihar	1	3,2
Szepesszombat	Szepes	1	3,2
Kőszeg	Vas	1	3,2
Gibancz	Temes	1	3,2
Kismarton	Sopron	1	3,2
Mád	Zemplén	1	3,2
Mosony	Mosony	1	3,2
Veszprém	Veszprém	1	3,2
Összesen		31	100,0

Életkor szerinti megoszlás:

<i>Év</i>	<i>hónap</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>
13		1	3,2
13	3	1	3,2
13	6	2	6,3
14		10	32,4
15		7	22,6
16		8	25,9
17		2	6,3
Összesen		31	100,0

Vallás szerinti megoszlás:

<i>Vallás</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>
római katolikus	19	61,3
református	4	12,9
evangélikus	3	9,7
protestáns	1	3,2
Mózes	3	9,7
óhitű	1	3,2
Összesen	31	100,0

Iskolai végzettség szerinti megoszlás:

<i>Végzettség</i>	<i>fő</i>	<i>%</i>
gimnázium 4. osztály	3	9,7
gimnázium 5. osztály	7	22,7
gimnázium 6. osztály	10	32,4
gimnázium 3. osztály és kereskedelmi 2. osztály	1	3,2
ipartanodai 1. osztály	2	6,4
ipartanodai 2. osztály	1	3,2
katonai nevelőintézet 2. osztály	1	3,2
bölcsészeti 1. osztály	2	6,4

bölcsészeti tanfolyamot		
végzett	2	6,4
jogi tanfolyamot végzett	1	3,2
szónoklatot végzett	1	3,2
Összesen	31	100,0

Szólni kell e statisztikák után néhány mondatot arról, hogy kiknek köszönhető a Magyar Hadi Főtanodával kapcsolatos iratok megőrzése. Kevésbé ismeretes, hogy Mészáros Lázár ideiglenes hadügyminiszter Debrecenben, 1849. április 26-án utasította szárnysegédét, Németh János alezredest, hogy „a hadügyminisztériumnak Budapesten elmaradt hivatalos irományait, amennyire feltalálhatók lesznek, össze szedvén biztos helyre letéteni és mindaddig amíg a hadügyminisztérium Budapesten székhelyét felülheti olly híu kezekre bízza, hogy a netalán előforduló szerencsétlenségnél azok a haza részére megmentessenek.”³⁵

Az ideiglenes hadügyminiszter utasításának 3. pontjában kiemeli: „A nevelésügyi osztály összes irományait, amelynek főnöke Tanárky őrnagy volt, de ide tartoznak a Ludoviceum hadi academia irományai is, amelyek Perczelt volt Ludoviceumi aligazgató és alezredes felvigyázata alá bizzattak.”³⁶ A hadügyminiszter intézkedésének végrehajtásához 1849 májusában kérte a Pesten tartózkodó Irinyi Dániel kormánybiztos segítségét is.³⁷ A kormánybiztos 1849. május 9-i és 12-i válaszában közli a hadügyminisztériummal, hogy az elrendelt intézkedéseket az iratok összeszedésére vonatkozóan Németh alezredes, Petzelt József és Tanárky Antal végrehajtották.³⁸

A Magyar Hadi Főtanoda 1849. január 7-i megnyitására és 10 napos működéséről Petzelt József Pestről, 1849. május 12-i igazolója jelentésében így számolt be Kossuth Lajos kormányzónak: „Hadügyministeri rendelet által múlt évi December hó 12-én hadi főtanodánk aligazgatójává neveztettem ki, s alezredesi ranggal tiszteltetem meg. A hadügyminister úr által azon feladat tétetett előmbe, hogy az általam feltett s az országgyűlés által köztetszéssel elfogadott program értelme szerint az akadémiát életbe léptessem.; határnapul folyó évi január hó 7-ke tüzetett ki. A legkedvezőtlenebb auspiciumok, s egy gazember árnyai ellen folyton tartó harc között megkezdém sokfelé elágazott hivatalomat; s már egyszer hangzottak el fővárosunk határában az osztrák ágyúk dörgései; s Windischgrätz érczököllel uralkodott felettünk, midőn bátorokodék (január 7-én) a megnyitási ünnepélyt megtartani, s a leczkéket (január 9-én) megnyitni. Én sokat merészeltem – koczkára tettem fáradalmasan szerzett hivatalbéli állásomat – egyetemi tanszékemet – én merészeltem azt, mert a hon, a nemzet bizodalmaival tisztelt meg, s aki bennem bízott, még soha meg nem csalatkozott.

Szuronyokkal fenyegetés közben, mellyeket azon politikai kétalakú szörny Mihánovich³⁹ idézett elő, (január hó 17-én) az akadémia szétüzetett”⁴⁰

A Magyar Hadi Főtanoda 1849. január 7-i megnyitásán és január 17-ig tartó oktatásában résztvevő 31 növendék adatait a személyzeti könyv rovatainak sorrendjében közöljük. Jelzete: MTAK Kézirattár. Hadtud. 2 ívrét 5. szám. 1–11. oldal.

35 HM 1849:11398.

36 Uo

37 HM 1849:12840/115.

38 HM 1849:14133/134, 14884/147.

39 Mihánovich Boldizsár hadnagy, gazdatiszt átállt az osztrákokhoz.

40 HM 1849:14908/151.

„Személyzet-könyve a hadi főtanodai növendékeknek.

Vezeték és Kereszt-név; Születés, Hely, Megye, Ország, Idő; Vallás; Napja a Bejövetelnek, Kimenetelnek és howá?; Jegyzések.

1. *Abeles Gyula*, Pest, Pest, Magyar, 15, Mózsés, 1849 év Január 8-ikán, –, A hat gymnasialis osztályokat bevégezte.
2. *Aiguer Ferenc*, Pest, Pest, Magyar, 16, Római cath., 1849. január 8-án, –, A hat gymnasialis osztályokat bevégezte.
3. *Amant Béla*, Nagy Várad, Bihar, Magyar, 14, Római cath., 1849. január 8-án, –, A 4 gymnasialis osztályokat bevégezte.
4. *Beimel György*, Pest, Pest, Magyar, 17, R. cath., 1849. január 8-án, –, 2. o. jogtanulmányait bevégezte.
5. *Bielek Miksa*, Szepes Szomb., Magyar, 14, Reform., 1849. január 8, –, 4 gymnasialis osztályt végzett.
6. *Detela Ferencz*, Pest, Pest, Magy., 15, Rom. cath., 1849. január 8, –, 5 gymnasialis osztályt végzett.
7. *Donhofffer Ede*, Pest, Pest, Magyar, 16, R. cath., 1849. január 8, –, 6 gymnasialis osztály végzett.
8. *Eckmayer Ágoston*, Makó, Csanád, Magy., 15, Rom. cath., 1849. január 8, –, 1-ső Bölcsészeti osztályt végzett.
9. *Kövér János*, Kovácsháza puszta, Csanád, Magy., 15, Cath., 1849. január 8, –, 6 gymnasialis osztályt végzett.
10. *Lechner Ágoston*, Buda, Pest, Magy., 14, Rom. cath., 1849. január 8-án, –, 5 gymnasialis osztályt végzett.
11. *Löblin Miksa*, Buda, Pest, Magy., 16, Mozes, 1849. január 8, –, 5 gymnasialis osztály végzett.
12. *Lumticzter József*, Kőszeg, vas, Magy., 16, Protest., 1849. január 8, –, 1-ső bölcsészeti osztályt végzett.
13. *Nádosy Elek*, Pest, Pest, Magyar, 13 év 3 hónap, Evang., 1849. január 8, –, 3 gymnasialis osztályt végzett s 2 kereskedelmi osztályt.
14. *Nádas György*, Pest, Pest, Magyar, 14, Evang., 1849. január 8, –, 5 gymnasialis osztályt végzett.
15. *Papfy Vincze*, Gilancz, Temes, Magy., 17, óhitű, 1849. január 8, –, Bölcsészeti tanulmányt végzett.
16. *Pollák Károly*, Pest, Pest, Magy., 14, Mózsés, 1849. január 8, –, 5 gymnasialis osztályt végzett.
17. *Rózsafy Alajos*, Buda, Pest, Magy., 14, R. cath., 1849. január 8, –, 5 gymnalis osztályt végzett.
18. *Szalay Elek*, Miskolcz, Borsod, Magy., 13 1/2, Reform., 1849. január 8, –, 6 gymnasialis osztályt végzett.
19. *Szép Gábor*, Tass, Pest, Magy., 13 1/2, Evang., 1849. január 8, –, 6 gymnasialis osztályt végzett.
20. *Szűcs Kálmán*, Miskolcz, Borsod, Magy., 14, Reform., 1849. január 8, –, 6 gymnasialis osztályt végzett.
21. *Storch Gyula*, Pest, Pest, Magy., 14, Reform., 1849. január 8, –, Az ipartanoda 1-ső osztályát bevégezte.
22. *Török Sándor*, Kis Marton, Soprony, Magy., 15, R. cath., 1849. január 8, –, Bölcsészeti tanulmányokat végzett.
23. *Téli József*, Mad, Zemplén, Magy., 15, R. cath., 1849. január 8, –, 6 gymnasialis osztályt végzett.
24. *Veindl Bódog*, Mosony, Mosony, Magy., 13, R. cath., 1849. január 8, –, Tittelen a katonai növeldében az 1-ső és 2-ik osztályt elvégezte.
25. *Vidor Károly*, Miskolcz, Borsod, Magy., 14, R. cath., 1849. január 8, –, 4 gymnasialis és az ipartanoda 1-ső osztályát bevégezte.
26. *Pataky Ferencz*, Vác Szent László, Pest, Magy., 16, R. cath., 1849. január 8, –, a 4 gymnasialis és 2 ipartanodai osztályt elvégezte.
27. *Bauer Ferenc*, Buda, Pest, Magy., 16, R. cath., 1849. január 8, –, 5 gymnasialis osztályt végzett.
28. *Hofhauser Antal*, Buda, Pest, Magy., 16, R. cath., 1849. január 11-én, –, 6 gymnasialis osztályt végzett,
29. *Marion Béla*, Veszprém, Veszprém, Magy., 14, R. cath., 1849. január 11, –, 4 gymnasialis osztályt végzett.
30. *Vecsegi József*, Pest, Pest, Magy., 16, R. cath., 1849. január 14, –, 6 gymnasialis osztályt végzett.
31. *Hug Gyula*, Buda, Pest, Magyar, 15, R. cath., 1849. január 15, Szónoklatot végzett.”